

Nová diagnostická kritéria Alzheimerovy nemoci

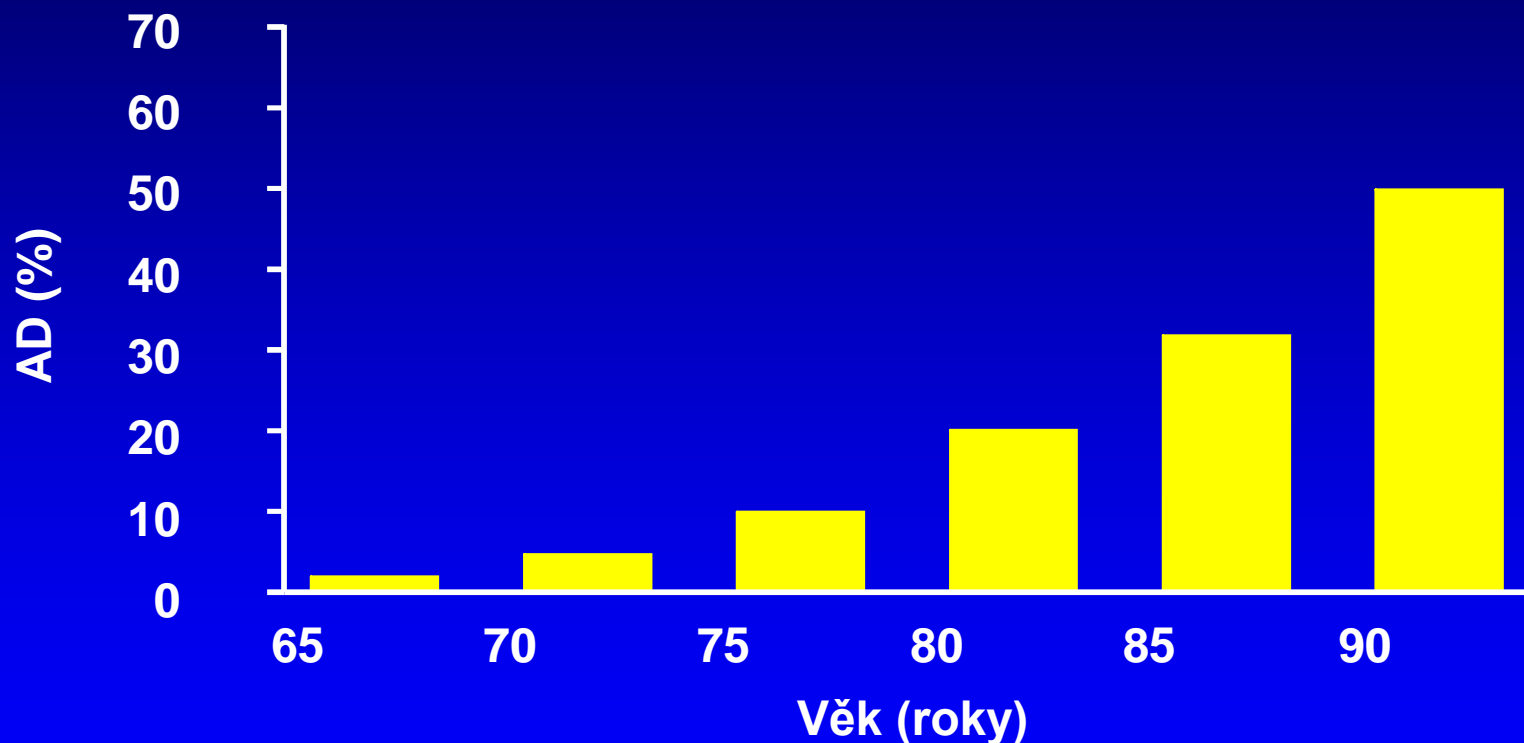
**Doc. MUDr. Irena Rektorová, Ph.D.
Vedoucí Centra pro kognitivní poruchy
I. Neurologická klinika LF MU
FN u sv. Anny, Brno**

Demence

- Rok 2001: 24 milionů lidí s demencí
- Rok 2010: 35 milionů lidí s demencí
- Rok 2030: 65 milionů lidí s demencí
- Rok 2050: 113 milionů lidí s demencí
- 2/3 ve vyspělých zemích

Brodaty et al., 2011

Kumulativní prevalence AD

Adapted from Evans et al., 1989; Hebert et al., 1995

Rizikové a protektivní faktory

- Věk
- Pohlaví
- Pozitivní rodinná anamnéza, genetické faktory
- Nižší úroveň vzdělání, socio-ekonomické zázemí
- Úrazy mozku
- CMP a cévní rizikové faktory (**hypertenze**, DM, hypercholesterolemie, kouření, obezita)
- Vyšší fyzická, mentální aktivita, sociální zapojení během celého života

Primární prevence AN

- Genetika, pohlaví
- Rizikové faktory CMP: léčba **hypertenze** (*Peters, et al., 2008*)
- Léčba statiny nesnižuje riziko demence (*McGuinness, 2009*)
- Estrogen plus progestin u post-menopausálních žen zvýšil riziko rozvoje demence (*Shumaker et al., 2004*)
- Opakovaná traumata mozku zvyšují riziko demence
- **Žádná jasná doporučení**

Klinická diagnóza Alzheimerovy nemoci (kritéria skupiny NINCDS – ADRDA – „National Institute of Neurological and Communicable Diseases“ and „Stroke – Alzheimer’s Disease Related Disorders Association“, McKhann et al., 1984).

**1. PRAVDĚPODOBNÁ DIAGNÓZA
ALZHEIMEROVY NEMOCI:**

- demence zjištěná anamnesticky a neuropsychologicky, doložená některým z testů demence (např. MMSE)
- progresivní deficit paměti a dalších kognitivních funkcí (fatických, praktických, gnostických)
- není porucha vědomí
- není přítomno jiné systémové onemocnění nebo onemocnění mozku, které by mohlo být příčinou demence.

2. JISTÁ DIAGNÓZA ALZHEIMEROVY NEMOCI:

- klinická kritéria pravděpodobné demence
- přítomny charakteristické histopatologické projevy Alzheimerovy nemoci zjištěné biopticky nebo nekropticky (přítomnost neurofibrilárních klubek, neuritických plak, amyloidové angiopatie a granulovakuolární degenerace)

Senzitivita: 81% ; specificita: 70%

Normální stárnutí

MCI

Demence

MCI Subtypes

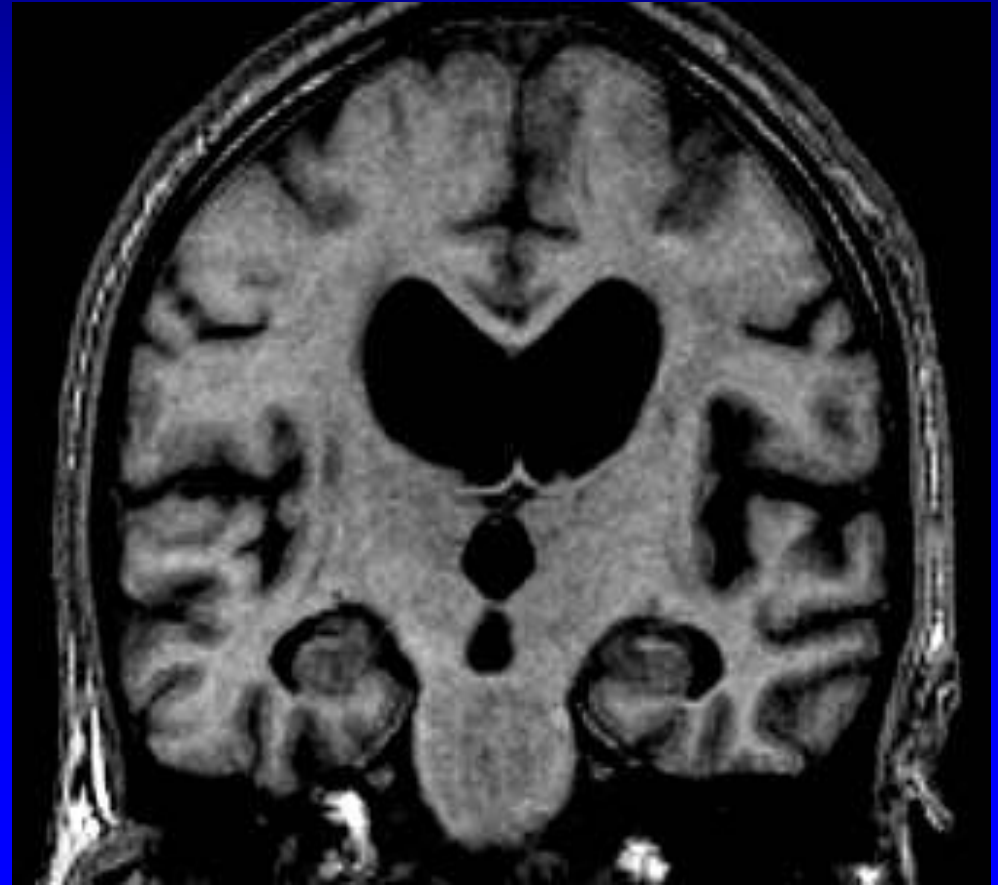
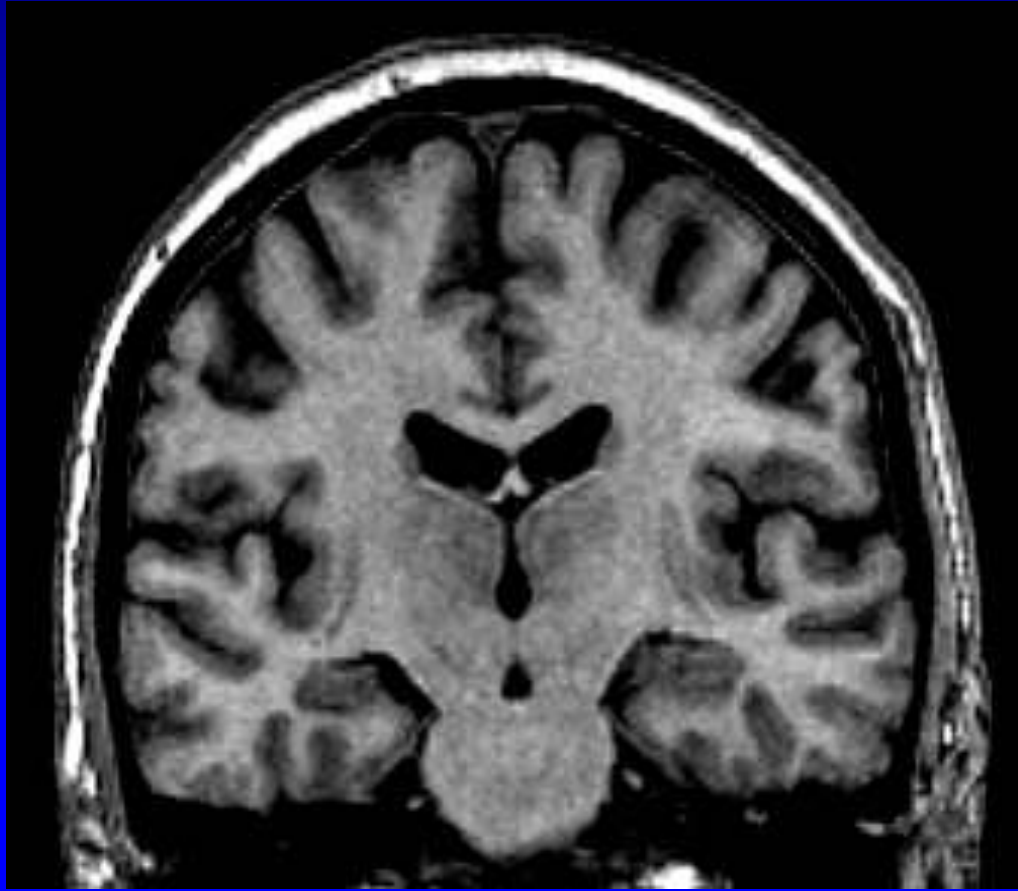
		Etiology			
		Degen-erative	Vascular	Psychiatric	Medical conditions
Clinical classification	Amnesic MCI	AD		Depr	
	Multiple domain	AD	VaD	Depr	
Non-amnesic MCI	Single domain	FTD			
	Multiple domain	DLB	VaD		

Strukturální MRI a AN

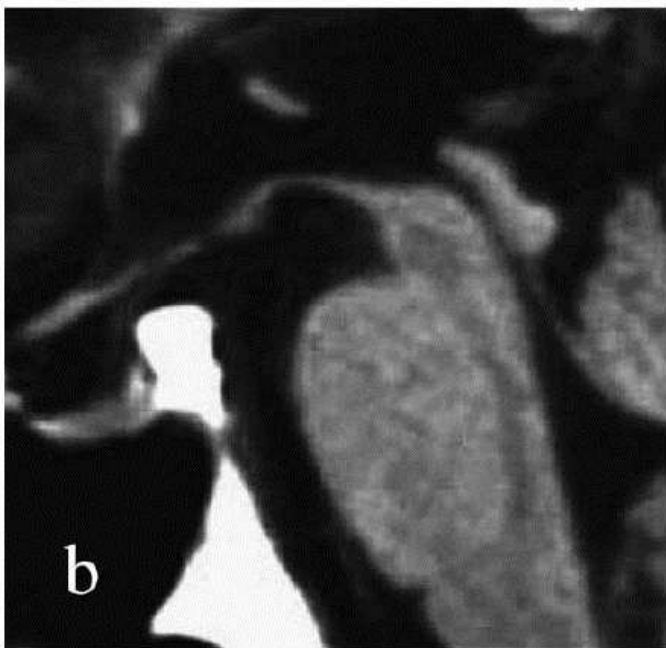
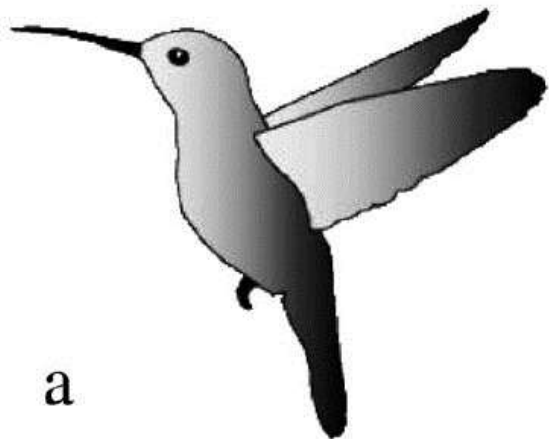
- **MRI:** senzitivita 80-94%, specificita 60-100%
- Kopírují progresi patologie NFT: entorhinální kortex, hipocampus - T a P laloky - F laloky
- Rychlost progrese atrofie/1rok (globální a MTL): 0.3-0.5% v 70-80 letech vs. 2-3% u AN, korelace s kognitivním výkonem
- **Volumetrická měření**
- **VBM:** denzita/koncentrace šedé/bílé hmoty

HIPPOCAMPUS

MRI markery PSP

ELSEVIER

Journal of the Neurological Sciences 210 (2003) 57–60

Journal of the
**Neurological
Sciences**

www.elsevier.com/locate/jns

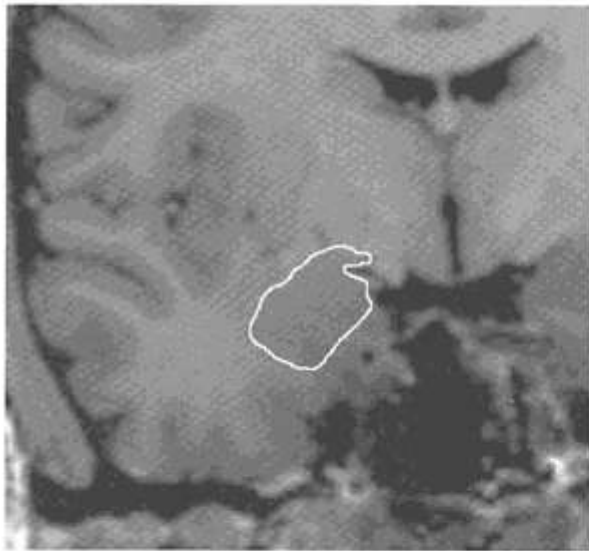
Study of the rostral midbrain atrophy in progressive supranuclear palsy

Naoko Kato*, Kimihito Arai, Takamichi Hattori

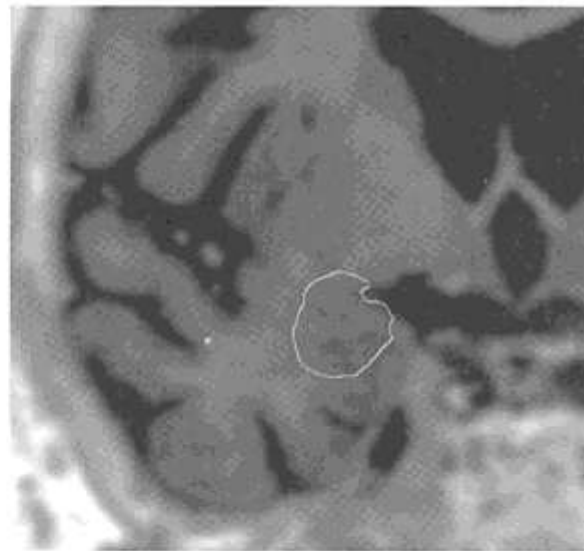
Department of Neurology, Chiba University Graduate School of Medicine, 1-8-1 Inohana, Chuo-ku, Chiba 260-8670, Japan

Received 9 April 2002; received in revised form 30 October 2002; accepted 3 January 2003

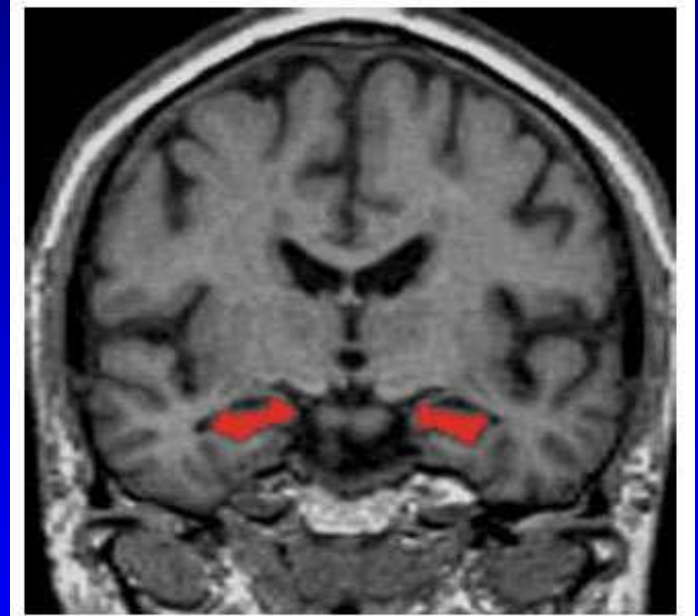
Strukturální a funkční zobrazovací metody (MRI)

Obr. Ia. MR volumetrické měření pravé amygdaly u zdravého jedince.

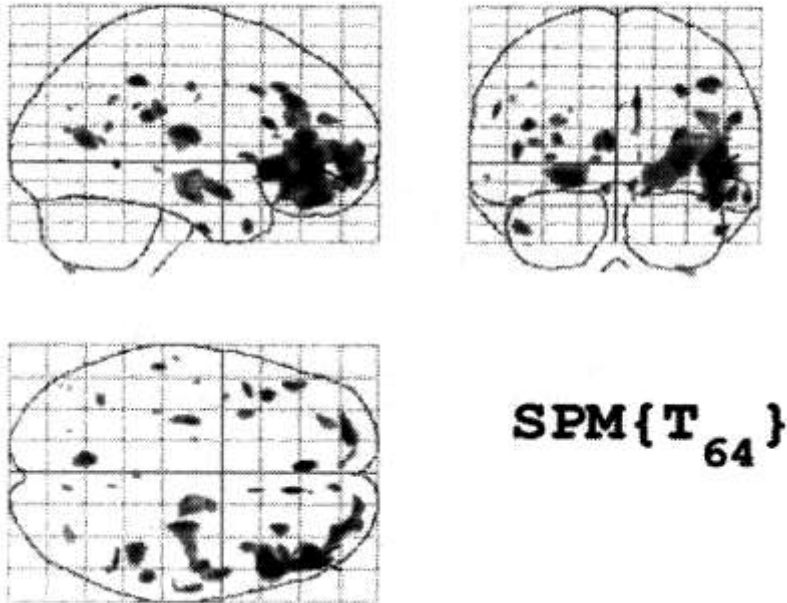

Obr. Ib. MR volumetrické měření pravé amygdaly u nemocné s Alzheimerovou chorobou.

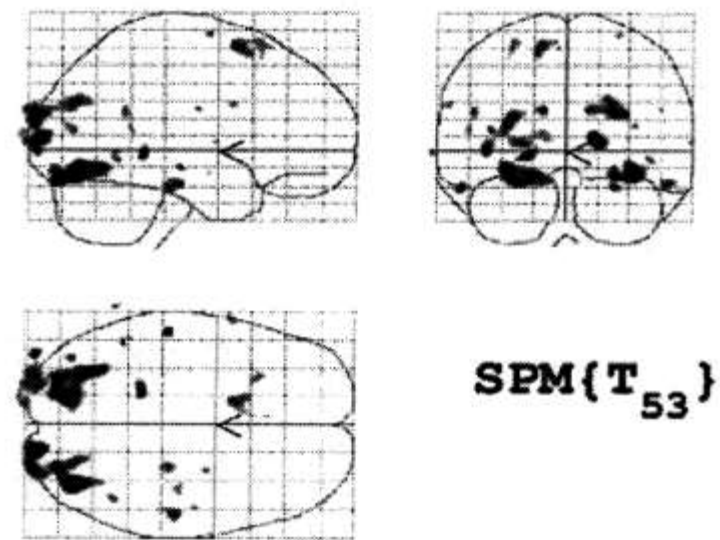

Kortikální atrofie: VBM u demence

(A) **TIV: Loss in PD**

TIV: Loss in PDD

(Burton et al., 2004)

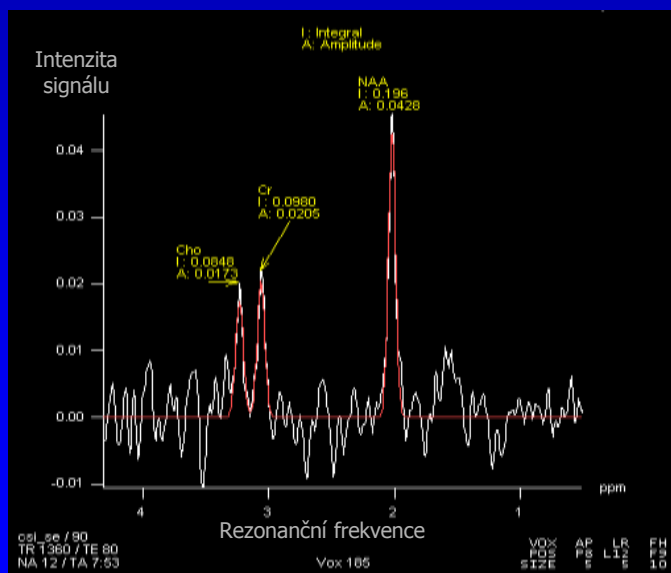
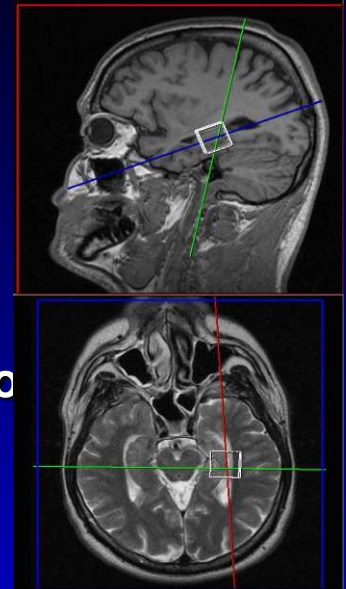
Další potenciální **MRI** markery

- **MRS** – měří mozkové metabolity (NAA): u AN snížení v hipocampu, PCC, T-P lalocích, koreluje s kognitivním výkonem
- **DWI/DTI**: mikroskopický pohyb molekul vody v mikrostruktuře tkání – detekuje ztrátu anisotropie pohybu (*hippoc. DWI: MCI-AN; Kantarci, 2005*)
- **f-MRI** – hodnotí BOLD odezvu – aktivační studie

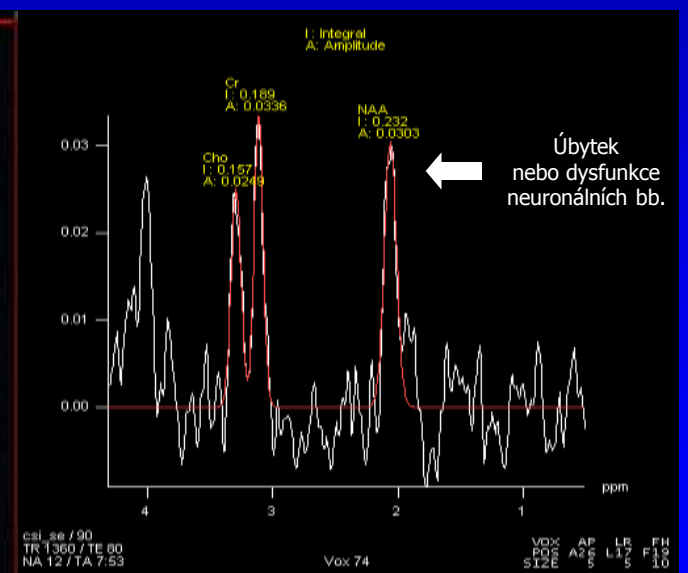
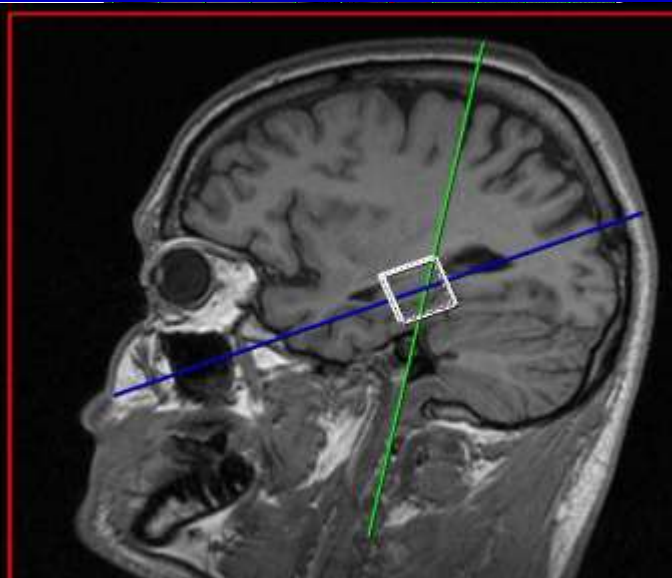
MR spektroskopie

Protonová magnetická rezonanční spektroskopie (^1H MRS) byla zavedena do klinického používání zač. 90. let 20. století. Umožňuje stanovení důležitých sloučenin (např. NAA, GABA) v mozkové tkáni *in vivo* - „neinvazivní biopsie“

- neurochemický profil – cca 15 metabolitů a jejich koncentrace v umoc zvoleném objemu
- spektrum je specifické pro určitou lokalizaci a určité onemocnění
- změny na MRS před strukturální lézí

Normální nález

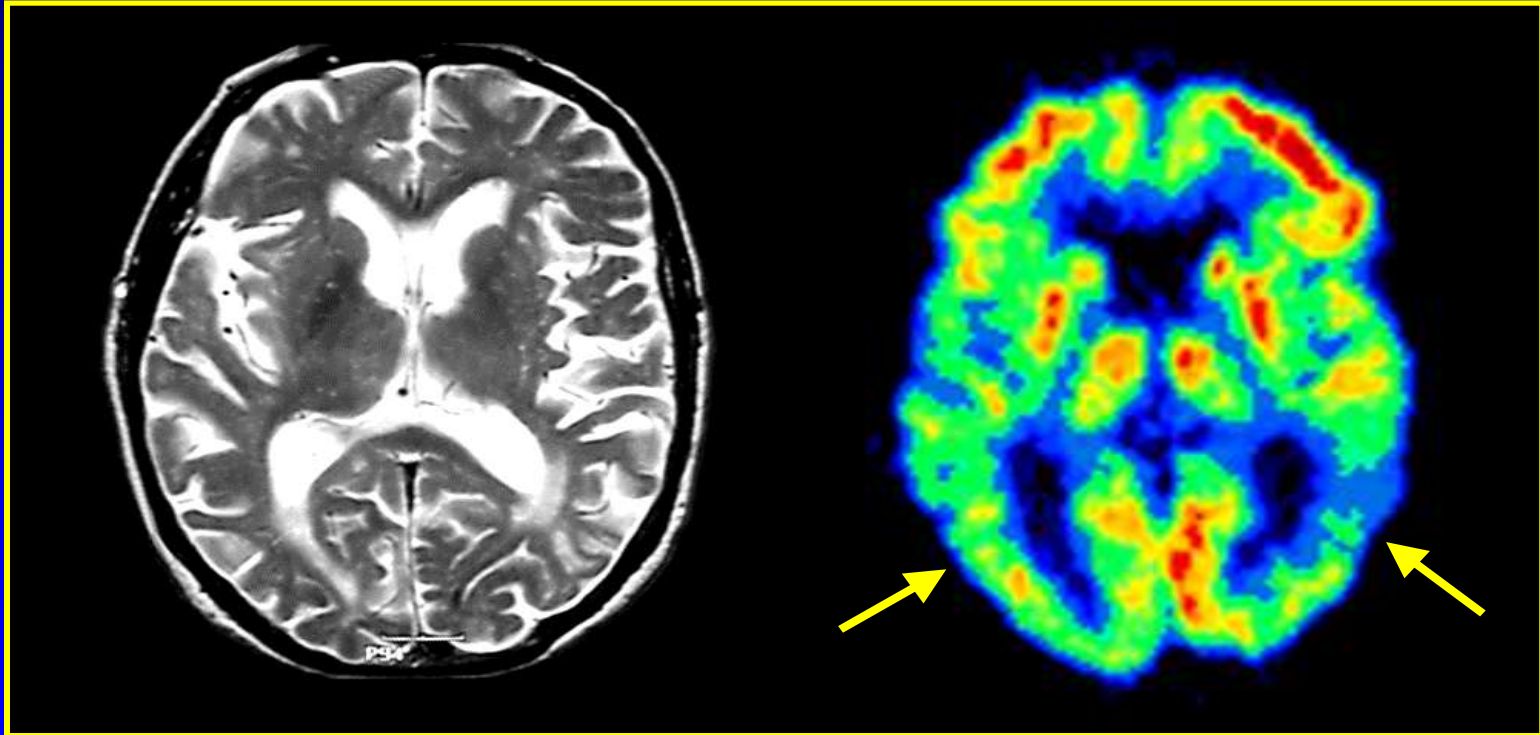
Snížení koncentrace NAA

Brázdil

Funkční zobrazování a AN: SPECT, PET

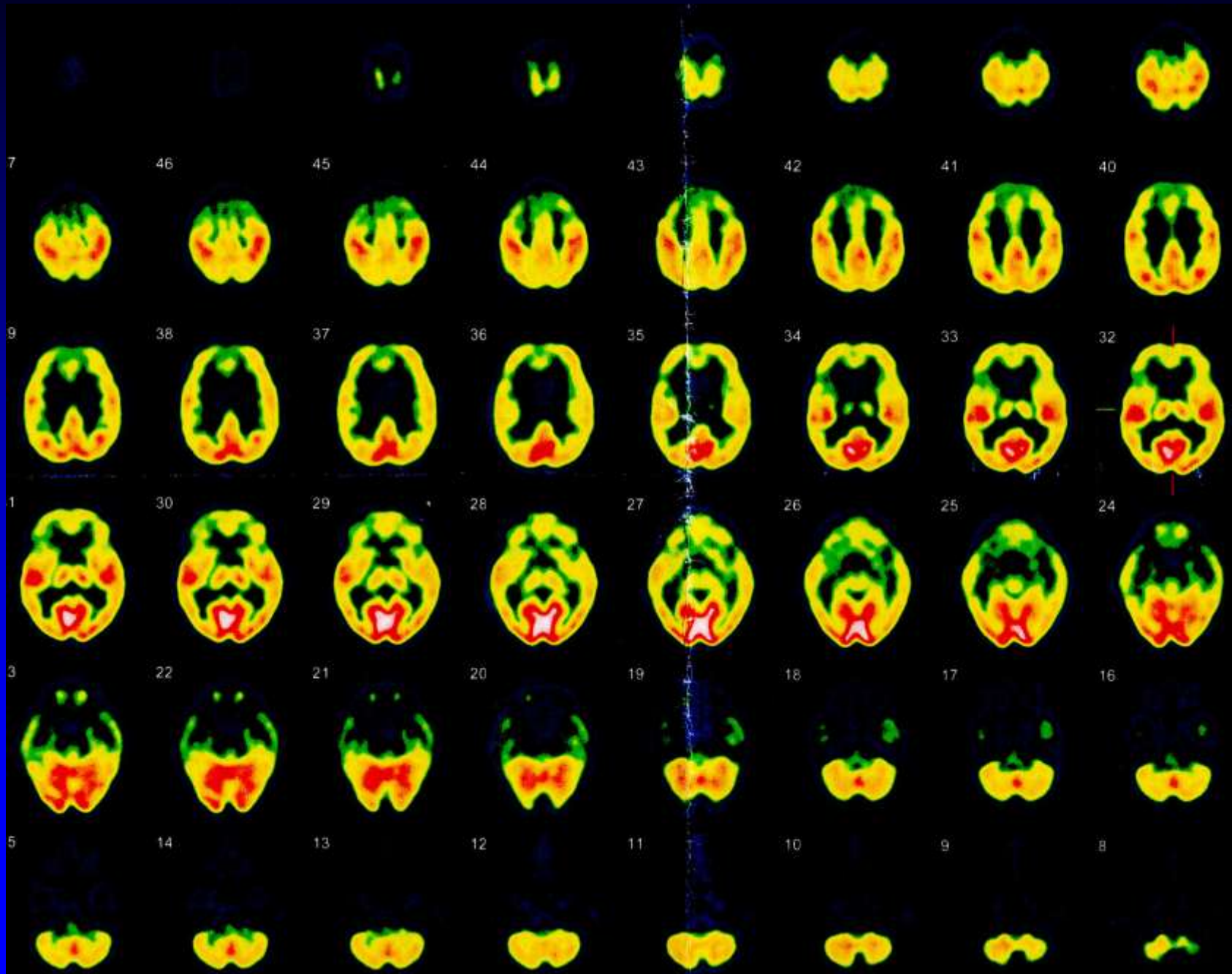
- **HMPAO-SPECT** (prostorové rozlišení: 7-8mm)
- **FDG-PET** (prostorové rozlišení : 3-5mm)
- Kopírují progresi A β -amyloidu, > oblastí než strukturální MRI: P-T oblasti, PCC, později F laloky, korelace s kognitivním výkonem (*Anchisi, 2005*)
- **Receptorový PET**: ^{11}C ligand s afinitou k amyloid. plakám – **PIB** molekula (*Klink, 2004; Fagan, 2006; Kemppainen, 2006; Mintun, 2006*)

SPECT u AD

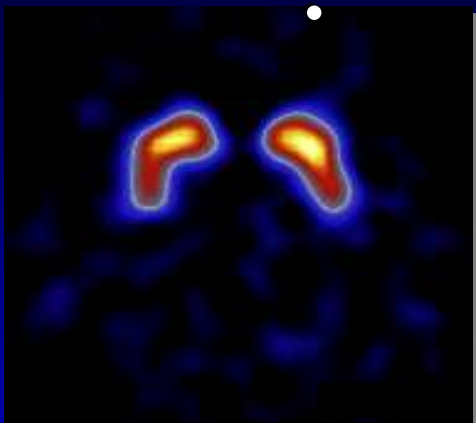
Courtesy of Gary Small, MD, University of California, Los Angeles

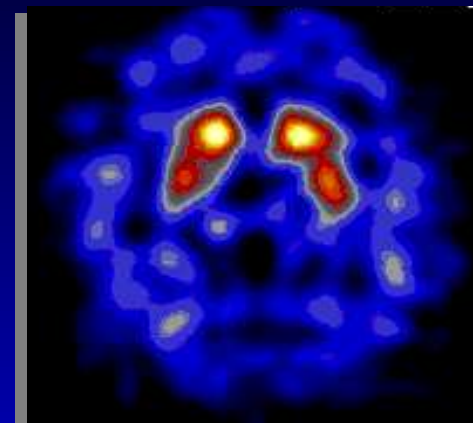
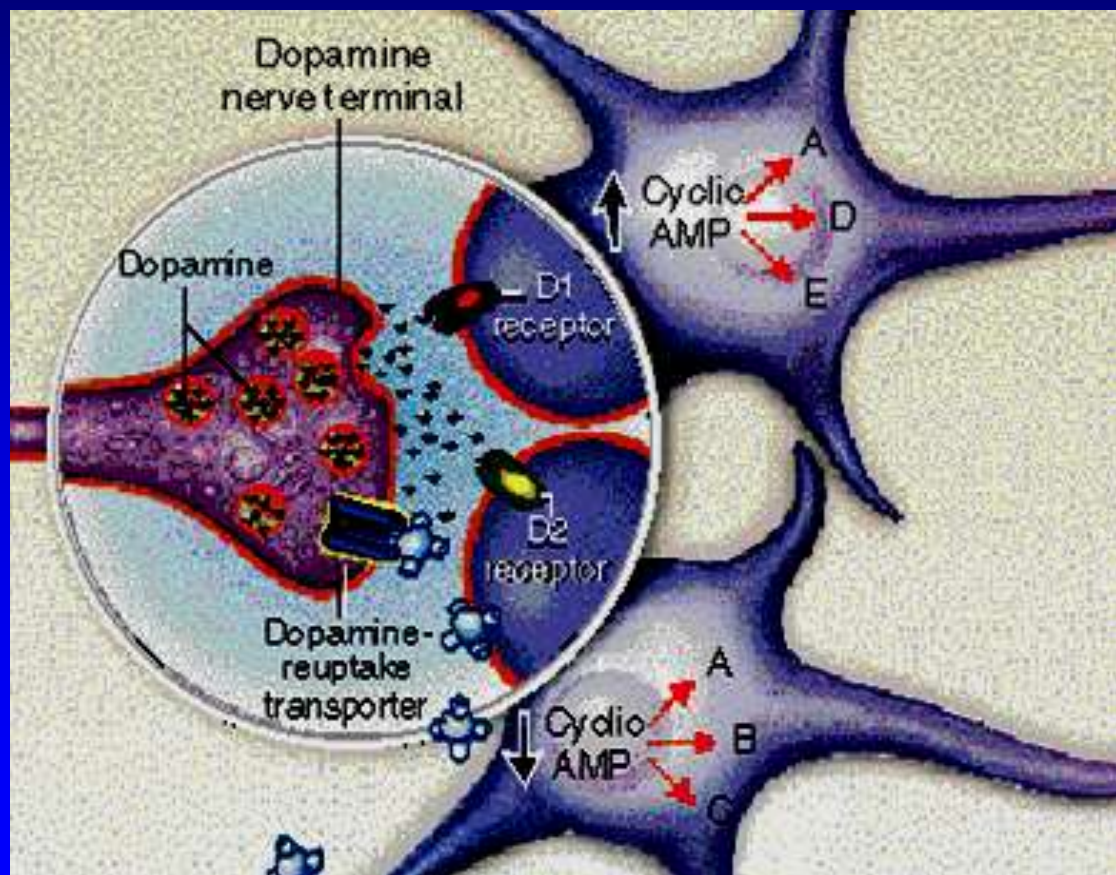

Parkinsonova nemoc

Dopaminergní synapse

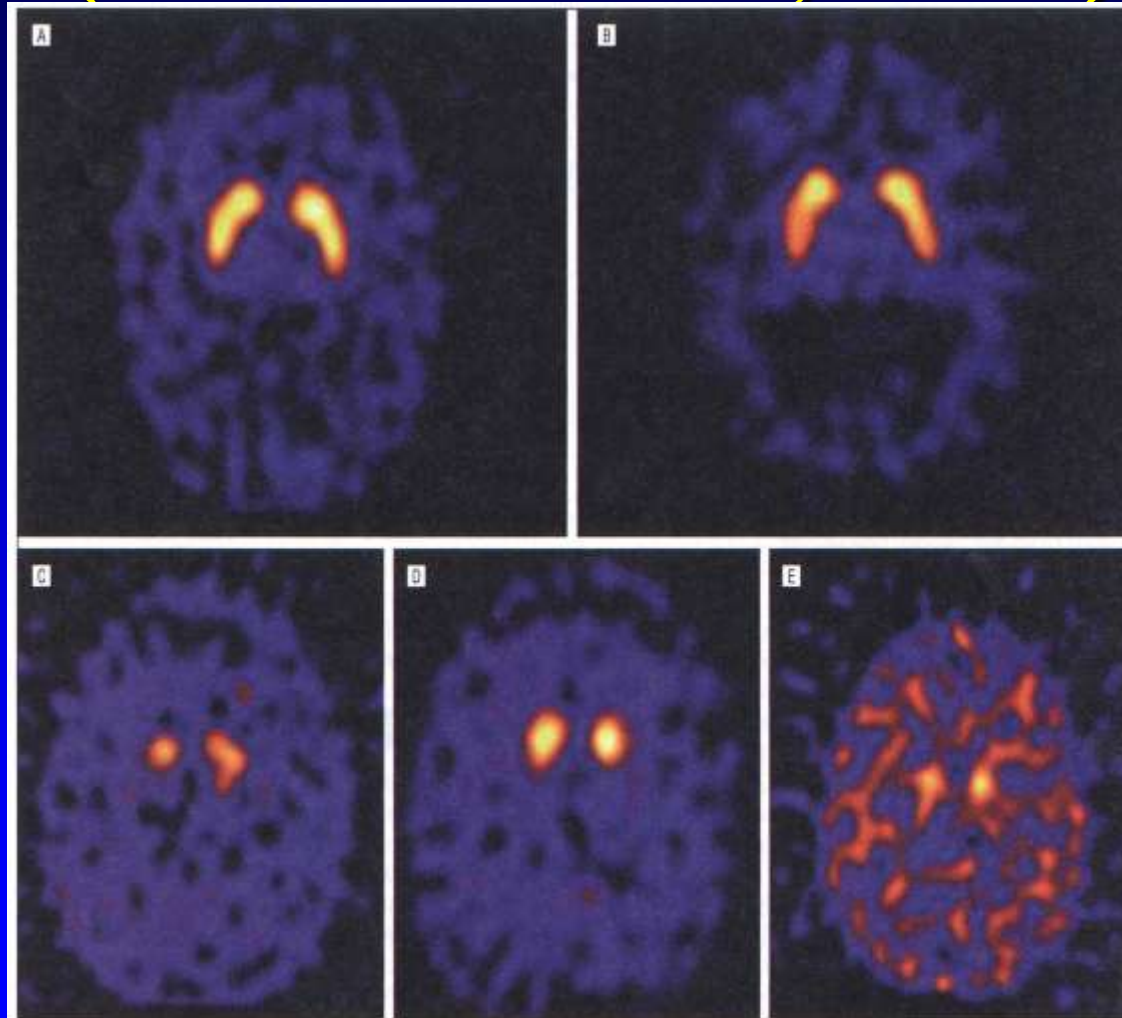

**Pre-synaptický
dopaminový
transportní
ligand**

**Post-synaptický
D2 dopaminový
receptorový
ligand**

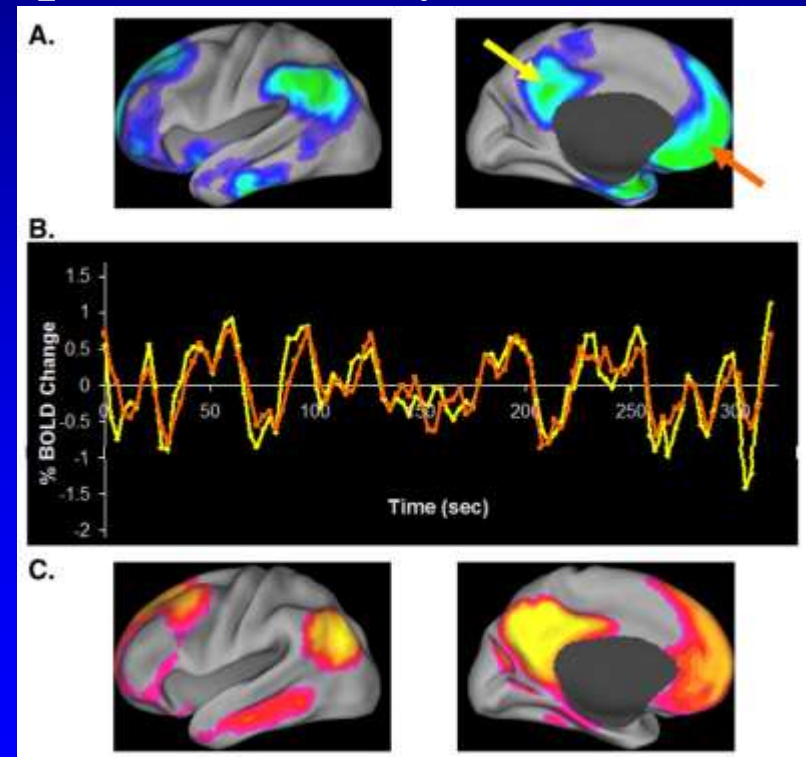
FP-CIT SPECT: DLB (O'Brien et al., 2004)

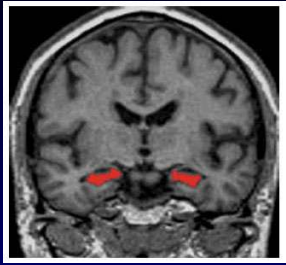
Figure 2. Iodine 123–radiolabeled 2 β -carbomethoxy-3 β -(4-iodophenyl)-*N*-(3-fluoropropyl) nortropine with single-photon emission computed tomographic images. A, A healthy older control subject. B, Subjects with Alzheimer disease. C, Subjects with dementia with Lewy bodies. D, Subjects with Parkinson disease. E, Subjects with Parkinson disease with dementia.

Default mode mozková síť

- **Mozková aktivita pozorovaná za stavu pasivní vizuální fixace nebo klidového stavu** „Low-frequency fluctuations“ (f do 0,1 Hz)
- Síť neuronů snižující svou aktivitu v průběhů cílených úkolů - tzv. „**deaktivace**“
- Úloha nejasná:
  - vnitřní aktivita určující reakce mozku,
  - hodnocení informací z vnitřního i vnějšího prostředí,
  - úloha v paměťových procesech?

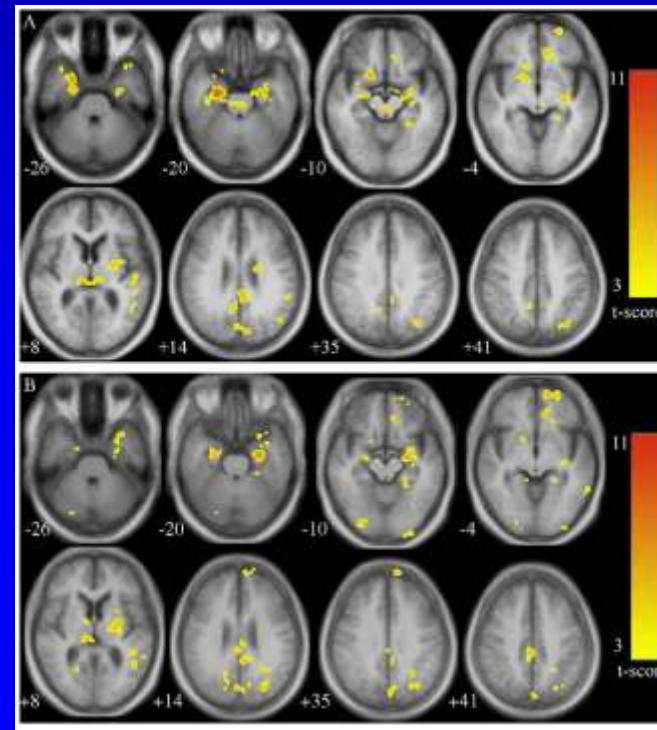
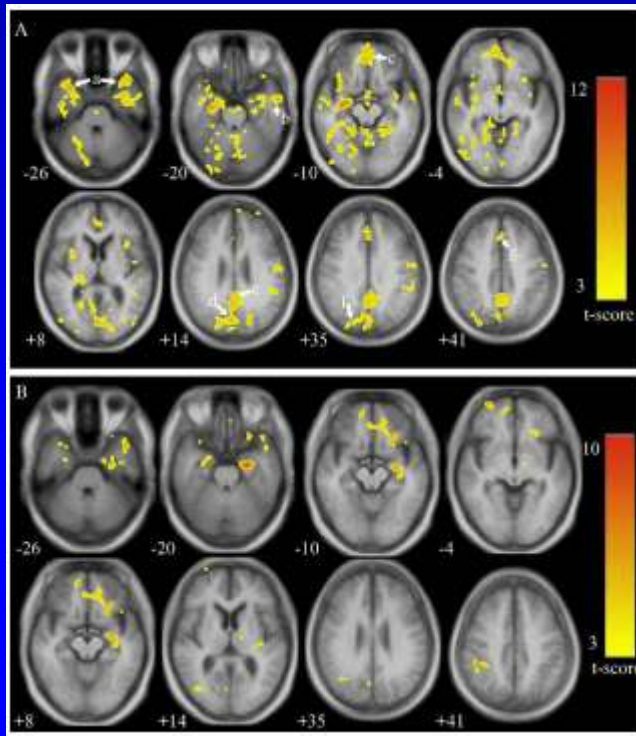

Gusnard a Raichle, 2001

Default mode síť u AD

- **Snížení “klidové“ aktivity** v PCC, precuneu a hippocampu u pacientů s AN (*Greicius, 2004*)
- **Snížení konektivity** mezi R hipp a oblastmi zapojenými do DMS, ztráta stranové asymetrie (*Wang, 2006*)

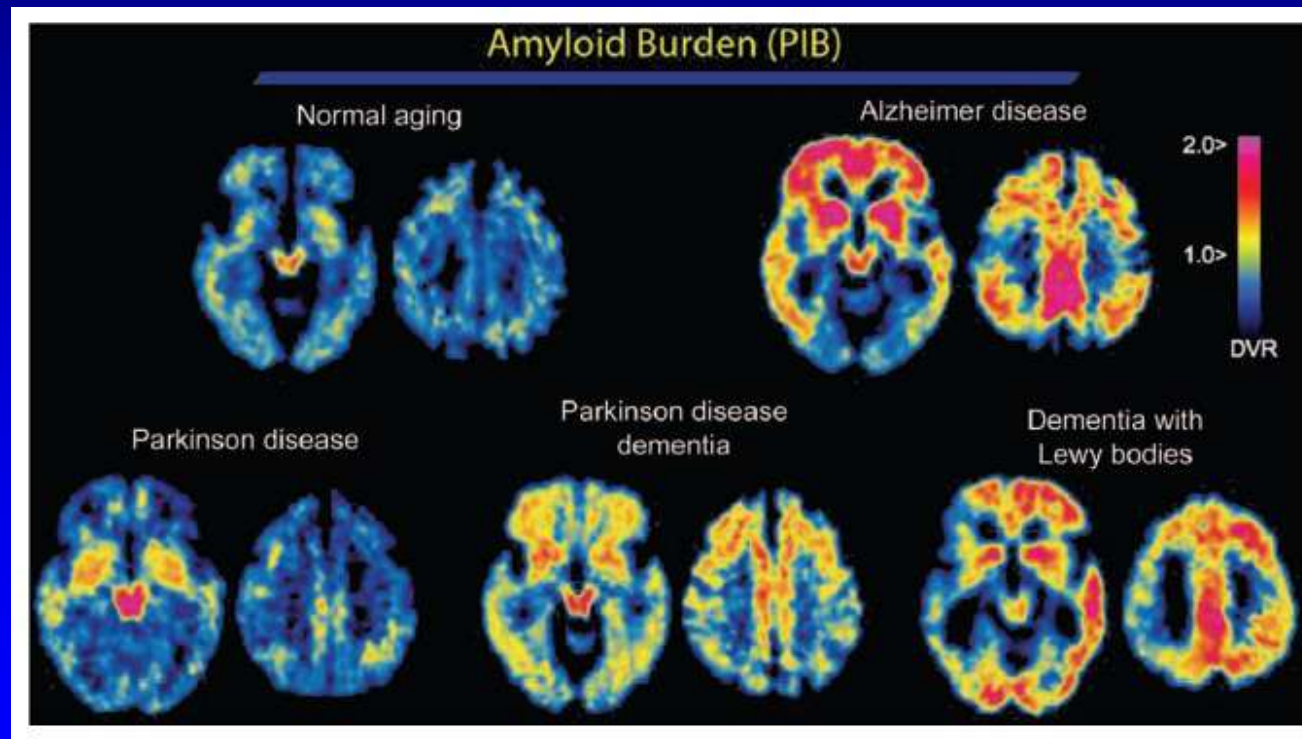

Dobrovolníci

Pac. s AD

Funkční zobrazovací metody: PIB PET

- PIB molekula: ^{11}C radioligand s afinitou k amyloidním plakám: $\text{AN} \geq \text{DLB} > \text{PND}$

- **Doporučené postupy pro diagnostiku Alzheimerovy nemoci a dalších onemocnění spojených s demencí**

**Ressner P, Hort J, Rektorová I, et al. za SKN
ČNS ČSNN 2008**

Neurodegenerativní demence

Neurodegenerative Dementias

doc. MUDr. Irena Rektorová, Ph.D.
Centrum pro kognitivní
poruchy a demence
I. neurologická klinika
LF MU a FN u sv. Anny v Brně
Pekařská 53
656 91 Brno
e-mail: irena.rektorova@fnusa.cz

Přijato k recenzi: 30. 1. 2009
Přijato do tisku: 31. 3. 2009

Recenzenti:

doc. MUDr. Jakub Hort, Ph.D.
doc. MUDr. Aleš Bartoš, Ph.D.
MUDr. Robert Rusina, Ph.D.

EFNS GUIDELINES

EFNS guidelines for the diagnosis and management of Alzheimer's disease

J. Hort^a, J. T. O'Brien^b, G. Gainotti^c, T. Pirttila^{d,†}, B. O. Popescu^e, I. Rektorova^f, S. Sorbi^g
and P. Scheltens^h on Behalf of the EFNS Scientist Panel on Dementia

^aMemory Disorders Clinic, Department of Neurology, Charles University in Prague, Second Faculty of Medicine and Motol Hospital, Prague, Czech Republic; ^bInstitute for Ageing and Health, Newcastle University, Newcastle upon Tyne, UK; ^cNeuropsychology Service, Policlinico Gemelli/Catholic University, Rome, Italy; ^dDepartment of Neurology, Kuopio University Hospital, Kuopio, Finland; ^eDepartment of Neurology, University Hospital, 'Carol Davila' University of Medicine and Pharmacy, Bucharest, Romania; ^fFirst Department of Neurology, Masaryk University and St. Anne's Hospital, Brno, Czech Republic; ^gDepartment of Neurological and Psychiatric Sciences University of Florence, Italy; and ^hDepartment of Neurology and Alzheimer Center, VU University Medical Center, Amsterdam, The Netherlands

AN: Nová diagnostická kritéria – po 27 letech!

**Recommendations from the National Institute on Aging
and the Alzheimer's Association workshop**

Publikováno v Alzheimer's & Dementia, 5/2011

- **Jack et al.: Úvod**
- **McKhan et al.: Doporučení pro dg AN**
- **Albert et al.: Doporučení pro dg MCI při AN**
- **Sperling et al., Doporučení pro dg preklinického stadia AN**

Dg AN, McKhan et al., 2011

- 1. dg demence
- Kognitivní nebo behaviorální symptomy interferují s funkcí (ADL, pracovní aktivity)
- Jedná se o změnu oproti dřívějšímu stavu
- Není vysvětleno deliriem nebo psychiatrickou diagnózou
- Anamnéza od nemocného plus pečovatele plus objektivizace deficitu (bedside vyšetření nebo neuropsychologie)

Dg AN, McKhan et al., 2011

- **Kognitivní nebo behaviorální změny: 2 z následujících domén:**
- Poruchy recentní paměti
- Porucha myšlení a úsudku (řešení komplexních problémů)
- Deficit ve vizuospaciálních funkcích
- Porucha řeči (vč. čtení, psaní)
- Změny v chování, osobnosti

Dg AN, McKhan et al., 2011

- **Pravděpodobná AN:**
- Pomalý počátek a postupná progrese, bez průkazu COM a charakterických rysů pro jiný typ demence, 1 kognitivní deficit amnestický nebo neamnestický
- **Možná AN**
- Pravděpodobná nebo možná AN s průkazem patofyziologického procesu AN
- Patofyziologicky prokázaná AN (patologický průkaz)
- Demence, která není pravděpodobně AN

1. Pravděpodobná AN

- 1. Splňuje kritéria demence a dokumentovaný typický časový průběh
- 2. Deficit v 1 z následujících kognitivních domén:
  - Amnestický kognitivní deficit (učení, vybavování)
  - Neamnestický kognitivní deficit (řeč, vizuospaciální funkce, agnosie, exekutivní funkce – porucha myšlení a úsudku)
- 3. **Pravděpodobná AN s průkazem kauzální genetické mutace** (APP, PSEN1 a PSEN2)
- 4. **Pravděpodobná AN s dokumentovanou progresí kognitivního deficitu** (pečovatel plus formální testování)

Pravděpodobná AN podporovaná pozitivitou biomarkerů

- **A β (PET, MMM)**
- **Neuronální poškození (MMM tau, FDG-PET, strukturální MRI mozku)**
- **Jasně negativní- pozitivita buďto v markeru pro ukládání A β nebo v markeru pro neuronální postižení (“intermediate“)- jasně pozitivní**

Možná AN

- **Přítomnost typických i atypických klinických příznaků nebo atypického časového průběhu (svědčící pro jinou dg)**
- **Atypické symptomy plus biomarkery svědčící pro patofyziologii AN**
- **A β (PET, MMM)**
- **Neuronální poškození (MMM tau, FDG-PET, strukturální MRI mozku)**
- **Biomarkery (jasně pozitivní!) svědčí pro patofyziologický proces AN, ale atypický klinický obraz – může se jednat o koincidenci 2 a více onemocnění mozku**
- **Biopsie mozku prokazuje AN i přes atypický klinický obraz – může ale znamenat koincidenci 2 a více onemocnění mozku!**

Demence, která pravděpodobně není AN

- 1. Nesplňuje klinická diagnostická kritéria AN
- 2a - Bez ohledu na splnění klinických kritérií pro AN jedná se o HIV, Huntingtonovu nemoc nebo jiný typ demence zřídka se vyskytující v koincidenci s AN onemocněním či efektem léků;
- 2b - Bez ohledu na splnění klinických kritérií pro AN jsou oba typy biomarkerů podporující patofyziologický proces AN negativní

Postup při dg pravděpodobné demence

- Anamnéza od pacienta a pečovatele
- Skríníngová škála ke zjištění deficitu, neuropsychologické vyšetření
- Použití diagnostických kritérií (DLB, VAD, FTLD)
- **Biologické markery** demence (biochemické vyšetření -CSF, zobrazovací strukturální a zobrazovací funkční vyšetření mozku)